TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. spalio 25 d.*

Byloje C-110/10 P

dėl 2010 m. vasario 26 d. pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį pateikto apeliacinio skundo

Solvay SA, įsteigta Briuselyje (Belgija), atstovaujama advokatų P. Foriers, R. Jafferali, F Louis ir A. Vallery,

apeliantė,

dalyvaujant kitai proceso šaliai

Europos Komisijai, atstovaujamai J. Currall ir F. Castillo de la Torre, padedamų advokatės N. Coutrelis, nurodžiusiai adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

atsakovei pirmojoje instancijoje,

* Proceso kalba: prancūzų.

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot ir U. Lõhmus, teisėjai A. Rosas (pranešėjas), R. Silva de Lapuerta, U. Lõhmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, A. Arabadjiev ir E. Jarašiūnas,

generalinė advokatė J. Kokott,
posėdžio sekretorė R. Şereş, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. sausio 18 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2011 m. balandžio 14 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

Savo apeliaciniu skundu *Solvay SA* (toliau – *Solvay*) prašo panaikinti 2009 m. gruodžio 17 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *Solvay prieš Komisiją* (T-58/01, Rink. p. II-4781, toliau – skundžiamas sprendimas), kuriuo šis teismas atmetė jos ieškinį, kuriame prašoma panaikinti 2000 m. gruodžio 13 d. Komisijos sprendimą 2003/5/

EB dėl procedūros pagal EB sutarties 81 straipsnį (COMP/33.133 — B: Natrio karbonatas — *Solvay,* CFK) (OL L 10, 2003, p. 1, toliau – ginčijamas sprendimas), o nepatenkinus šio prašymo – panaikinti arba sumažinti jai skirtą baudą.

Ginčo aplinkybės

2 *Solvay* – tai didelė chemijos įmonė. Jos įkūrėjas Ernest Solvay išrado būdą, leidžiantį pagaminti sintetinę sodą, daugiausia stiklo gamyboje naudojamą medžiagą. Soda taip pat naudojama chemijos pramonėje gaminant valiklius bei metalurgijoje.

3 Apie 1870 m. *Solvay* perleido gamybos licenciją *Brunner, Mond & Co.*, vienai iš tuo metu *Imperial Chemical Industries* (toliau – ICI) sudariusių įmonių. *Solvay* ir *Brunner, Mond & Co.* pasidalijo įtakos sferas (*Alkali Cartel*): *Solvay* veikė Europos kontinente, o *Brunner, Mond & Co.* – Britanijos salose, Britanijos Tautų Sandraugoje bei kitose Afrikos, Azijos ir Pietų Amerikos valstybėse. Pirminis susitarimas buvo keletą kartų atnaujintas, be kita ko, 1945 m.

4 Devintojo dešimtmečio pabaigoje *Solvay* buvo pagrindinė sodos gamintoja tiek Europos bendrijoje, kurioje užėmė 60 % rinkos, tiek pasauliniu lygmeniu. ICI buvo antroji sodos gamintoja. Toliau ėjo keturi maži gamintojai, t. y. *Rhône-Poulenc*, *Akzo*, *Matthes & Weber* bei *Chemische Fabrik Kalk* (toliau – CFK).

5 Natūrali soda buvo išgaunama Jungtinėse Amerikos Valstijose. Šios sodos gamybos sąnaudos buvo mažesnės nei sintetinės sodos, tačiau prie jų reikėjo pridėti transporto išlaidas. Kelerius metus Bendrijos įmonės buvo saugomos antidempingo priemonių, tačiau Europos Bendrijų Komisijai pradėjus čia ginčijamas procedūras šios priemonės buvo peržiūrimos. Taigi buvo įmanoma, kad dempingas galėjo nebūti konstatuotas.

6 Konkurentai taip pat buvo Rytų Europos valstybių gamintojai, tačiau ši konkurencija apėmė tik labai nedidelius sodos kiekius. Importui iš šių valstybių taip pat buvo taikomos antidempingo priemonės.

7 Bendrijos rinkoje buvo galima konstatuoti įtakos sferų padalijimą tarp *Solvay* ir ICI bei nacionalinių rinkų su dideliais kainų skirtumais atribojimą.

8 Įtardama, kad skirtingos Bendrijos gamintojos yra sudariusios susitarimus, 1989 m. pradžioje Komisija atliko patikrinimus pagrindinių sodos gamintojų patalpose ir nurodė perduoti jai daug dokumentų kopijų. Šie patikrinimai buvo papildyti prašymais pateikti informaciją.

9 1990 m. kovo 13 d. Komisija išsiuntė bendrą pranešimą apie kaltinimus *Solvay*, ICI ir CFK. Inkriminuojami pažeidimai:

— *Solvay* ir ICI padarytas EEB sutarties 85 straipsnio (vėliau – EB sutarties 85 straipsnis, dar vėliau – EB 81 straipsnis) pažeidimas,

— *Solvay* ir CFK padarytas Sutarties 85 straipsnio pažeidimas,

— *Solvay* padarytas EEB sutarties 86 straipsnio (vėliau – EB sutarties 86 straipsnis, dar vėliau – EB 82 straipsnis) pažeidimas ir

— ICI padarytas Sutarties 86 straipsnio pažeidimas.

10 Kiekvienai iš atsakomybėn patrauktų įmonių Komisija pateikė ne visus, o tik su jai inkriminuojamu pažeidimu susijusius dokumentus. Be to, suinteresuotosioms įmonėms nebuvo pateikta daugelis dokumentų ar jų ištraukų dėl konfidencialumo priežasčių.

11 Šioms įmonėms buvo pasiūlyta būti išklausytoms. Atrodo, kad *Solvay* nepageidavo dalyvauti klausymuose.

12 1990 m. gruodžio 19 d. Komisija priėmė tokius keturis sprendimus:

— Sprendimą 91/297/EEB dėl procedūros pagal [EB 81] straipsnį (IV/33.133 — A: Natrio karbonatas — *Solvay,* ICI) (OL L 152, 1991, p. 1), kuriuo ji iš esmės apkaltino *Solvay* ir ICI, kad jos toliau dalijosi sodos rinką, nors šios įmonės ir tvirtino, jog 1945 m. sudarytas susitarimas paseno, ir kuriame, siekdama įrodyti, kad veiksmai nebuvo savarankiški („lygiagretūs veiksmai“), ji, be kita ko, pasirėmė faktu, jog tam tikromis aplinkybėmis būtent *Solvay* vykdė tiekimus ICI vardu, bei tuo, jog tarp dviejų įmonių buvo dažnų kontaktų,

— Sprendimą 91/298/EEB dėl procedūros pagal [EB 81] straipsnį (IV/33.133 — B: Natrio karbonatas — *Solvay,* CFK), kuriuo ji apkaltino *Solvay* ir CFK sudarius susitarimą dėl kainų, mainais už CFK suteiktą kasmet peržiūrimą minimalaus kiekio garantiją,

— Sprendimą 91/299/EEB dėl procedūros pagal [EB 82] straipsnį (IV/33.133 — C: Natrio karbonatas — *Solvay*) (OL L 152, 1991, p. 21), kuriuo ji apkaltino *Solvay* tuo, kad ji piktnaudžiavo dominuojančia padėtimi taikydama ištikimybės ir kainų nuolaidų ribiniams kiekiams tonomis sistemas, kuriomis buvo siekiama susaistyti klientus dėl visų jų poreikių ir eliminuoti konkurentus,

— Sprendimą 91/300/EEB dėl procedūros pagal [EB 82] straipsnį [IV/33.133 — D: Natrio karbonatas — ICI) (OL L 152, 1991, p. 40), kuriuo ICI buvo inkriminuoti panašūs veiksmai.

13 Šie keturi sprendimai buvo apskųsti Pirmosios instancijos teismui. *Solvay* prašė panaikinti sprendimus 91/297 (byla T-30/91), 91/298 (byla T-31/91) ir 91/299 (byla T-32/91). ICI prašė panaikinti sprendimus 91/297 (byla T-36/91) ir 91/300 (byla T-37/91). CFK savo ruožtu sumokėjo Sprendimu 91/298 jai skirtą baudą.

14 Šiuo aspektu svarbu priminti, kad 1992 m. vasario 27 d. Pirmosios instancijos teismas pripažino niekiniu Komisijos sprendimą dėl kartelio tarp polivinilchloridą (PVC) gaminančių įmonių dėl tinkamo jo autentiškumo nepatvirtinimo (1992 m. vasario 27 d. Sprendimas *BASF ir kt. prieš Komisiją*, T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 ir T-104/89, Rink. p. II-315). *Solvay* šio sprendimo 13 punkte minėtose bylose, kuriose ji buvo ieškovė, pateikė

„ieškinius papildančius dokumentus“, kuriuose išdėstė naują reikalavimą, kad sprendimas, kurį iš pradžių prašė panaikinti, būtų pripažintas niekiniu, darydama nuorodą į du straipsnius spaudoje, iš kurių buvo matyti, kad Komisija pripažino per 25 metus nepatvirtinusi nė vieno sprendimo autentiškumo.

15 1994 m. birželio 15 d. Sprendimu *Komisija prieš BASF ir kt.* (C-137/92 P, Rink. p. I-2555) Teisingumo Teismui išnagrinėjus dėl minėto sprendimo pateiktą apeliacinį skundą, Pirmosios instancijos teismas pritaikė kitas proceso organizavimo priemones šioje byloje, visų pirma, ragindamas Komisiją pateikti, be kita ko, ieškovės ginčijamo sprendimo tekstą, koks jis buvo patvirtintas tuo laiku. Komisija atsakė, kad jai atrodytų tinkama neaptarti šio ieškinio pagrindo, kol Pirmosios instancijos teismas nepriėmė sprendimo dėl jo priimtinumo. Vis dėlto, 1994 m. spalio 25 d. Pirmosios instancijos teismui nutartimi įpareigojus Komisiją pateikti minėtą tekstą, ji pakluso ir pateikė šio sprendimo tekstą. Šalių pasisakymai ir atsakymai į Pirmosios instancijos teismo klausimus buvo išklausyti per 1994 m. gruodžio 6 ir 7 d. teismo posėdį.

16 1995 m. birželio 29 d. Pirmosios instancijos teismas priėmė penkis sprendimus.

17 Sprendimas 91/297 buvo panaikintas dėl teisės į gynybą pažeidimų 1995 m. birželio 29 d. sprendimais *Solvay prieš Komisiją* (T-30/91, Rink. p. II-1775) ir *ICI prieš Komisiją* (T-36/91, Rink. p. II-1847), nes per administracinę procedūrą Komisija nebuvo suteikusi pakankamos galimybės susipažinti su dokumentais ir ypač su dokumentais, kurie galėjo būti naudingi gynybai. Nusprendęs, kad administracinės procedūros trūkumo nebuvo galima ištaisyti per teisminę procedūrą, minėto Sprendimo *Solvay prieš Komisiją* 98 punkte Pirmosios instancijos teismas, be kita ko, pažymėjo, kad „jeigu per administracinę procedūrą ieškovė būtų galėjusi pasiremti jos kaltę galinčiais paneigti dokumentais, ji galbūt būtų galėjusi paveikti Komisijos narių kolegijos vertinimus, bent jau kiek tai susiję su jai inkriminuoto lygiagretaus ir pasyvaus elgesio įrodomąja galia dėl pažeidimo pradžios, taigi ir dėl jo trukmės“. Ir minėtame

Sprendime *Solvay prieš Komisiją*, ir minėtame Sprendime *ICI prieš Komisiją* Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad Komisija bent jau turėjo pateikti kitų įmonių pateiktų dokumentų sąrašą, kad būtų sudaryta galimybė nustatyti jų tikslų turinį ir jų naudingumą gynybai.

18 Sprendimas 91/298, kiek jis susijęs su *Solvay*, buvo panaikintas 1995 m. birželio 29 d. Sprendimu *Solvay prieš Komisiją* (T-31/91, Rink. p. II-1821) dėl to, kad Komisijos sprendimo autentiškumas nebuvo tinkamai patvirtintas.

19 Sprendimas 91/299 buvo panaikintas 1995 m. birželio 29 d. Sprendimu *Solvay prieš Komisiją* (T-32/91, Rink. p. II-1825) dėl tos pačios priežasties.

20 Sprendimas 91/300 buvo išnagrinėtas 1995 m. birželio 29 d. Sprendime *ICI prieš Komisiją* (T-37/91, Rink. p. II-1901). Pirmosios instancijos teismas atmetė ieškinio pagrindus ir argumentus, susijusius su kitų įmonių pateiktų dokumentų neatskleidimu, dėl to, kad šie dokumentai nebūtų galėję būti naudingi ieškovės gynybai, ir su pačios ieškovės dokumentų sąrašo nepateikimu. Vis dėlto jis panaikino ginčijamą sprendimą dėl tinkamo autentiškumo patvirtinimo nebuvimo.

21 Dėl minėtų 1995 m. birželio 29 d. sprendimų *Solvay prieš Komisiją* (T-31/91) ir *Solvay prieš Komisiją* (T-32/91) buvo pateikti Komisijos apeliaciniai skundai, dėl kurių buvo priimtas 2000 m. balandžio 6 d. Sprendimas *Komisija prieš Solvay* (C-287/95 P ir C-288/95 P, Rink. p. I-2391). Be to, dėl minėto 1995 m. birželio 29 d. Sprendimo *ICI prieš Komisiją* (T-37/91) buvo pateiktas Komisijos apeliacinis skundas, dėl kurio buvo priimtas 2000 m. balandžio 6 d. Sprendimas *Komisija prieš ICI* (C-286/95 P, Rink. p. I-2341). Dviem minėtais sprendimais *Komisija prieš Solvay* ir *Komisija prieš ICI* Teisingumo Teismas atmetė šiuos apeliacinius skundus.

22 2000 m. gruodžio 13 d. Komisija priėmė du naujus sprendimus dėl *Solvay*, t. y.:

— ginčijamą sprendimą, kuris atitinka Sprendimą 91/298. Šių sprendimų tekstai iš esmės vienodi. Papildomai ginčijamame sprendime aprašyta procedūra. Jis skirtas *Solvay*, įmonei, kuriai Komisija skyrė 3 mln. eurų baudą,

— Sprendimą 2003/6/EB dėl procedūros pagal EB sutarties 82 straipsnį (COMP/33.133 — C: Natrio karbonatas — *Solvay*) (OL L 10, 2003, p. 10), kuris atitinka Sprendimą 91/299, tačiau kuriame papildomai aprašyta procedūra. Šiuo sprendimu Komisija skyrė *Solvay* 20 mln. eurų baudą.

23 *Solvay* pareiškė ieškinius dėl šių sprendimų. 2009 m. gruodžio 17 d. Sprendimu *Solvay prieš Komisiją* (T-57/01, Rink. p. II-4621) ir skundžiamu sprendimu Bendrasis Teismas atmetė šiuos ieškinius.

Procesas Bendrajame Teisme

24 Ieškovei pateikus ieškinio pagrindą dėl negalėjimo susipažinti su bylos dokumentais, 2003 m. gruodžio 19 d. Teismas paprašė Komisijos visų pirma pateikti išsamų visų bylą sudarančių dokumentų sąrašą. Paprašiusi pratęsti nustatytą terminą, Komisija pateikė pirmą, o vėliau – antrą sąrašą. *Solvay* paprašė galimybės peržiūrėti tam tikrus dokumentus. Būtent šiame tyrimo etape Komisija pripažino pametusi tam tikrus bylos segtuvus ir negalinti sudaryti juose buvusių dokumentų sąrašo, nes, anot jos, šių segtuvų turinio sąrašo taip pat neįmanoma rasti. Ieškovė ir Komisija atitinkamai 2005 m. liepos 15 d. ir lapkričio 17 d. pateikė savo rašytines pastabas dėl *Solvay*

peržiūrėtų dokumentų naudingumo gynybai. 2008 m. šalims dar buvo užduoti įvairūs klausimai. Teismo posėdis įvyko tų pačių metų birželio 26 d.

Skundžiamas sprendimas

Prašymą panaikinti ginčijamą sprendimą pagrindžiantys argumentai

25 Ieškovė buvo pateikusi keturis ieškinio pagrindus, kurie suskirstyti į atskiras dalis su daugeliu argumentų.

Pirmasis ieškinio pagrindas, susijęs su praėjusiu laiku

— Neteisingas senaties taisyklių taikymas

26 *Solvay* teigė, kad persekiojimo senatis, apskaičiuota pagal 1974 m. lapkričio 26 d. Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 2988/74 dėl teisinių procedūrų ir sankcijų, taikomų pagal Europos ekonominės bendrijos taisykles dėl transporto ir konkurencijos, taikymo terminų (OL L 319, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 1 t., p. 61), nagrinėjant apeliacinį skundą nesustabdoma. Anot jos, Komisija galėjo priimti naują

sprendimą iš karto po minėto 1995 m. birželio 29 d. Sprendimo *Solvay prieš Komisiją* paskelbimo. Ji surizikavo ir pateikė apeliacinį skundą, juo labiau kad žinojo apie minėtą Sprendimą *Komisija prieš BASF ir kt.*, kuriame Teisingumo Teismas išdėstė poziciją dėl teisės aktų autentiškumo patvirtinimo nebuvimo.

27 Remdamasis 2002 m. spalio 15 d. Sprendimu *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P ir C-254/99 P, Rink. p. I-8375) dėl antrojo Sprendimo *PVC*, skundžiamame sprendime Bendrasis Teismas nusprendė, kad laikotarpiu, per kurį apeliacinis skundas nagrinėjamas Teisingumo Teisme, senatis sustabdoma (78–90 punktai). Jis nurodė praktinius sunkumus, kuriuos sukelia *Solvay* pasiūlytas sprendimas, t. y. galimą dviejų sprendimų galiojimą, jeigu Teisingumo Teismas patenkintų Komisijos apeliacinį skundą.

— Protingo termino pricipo pažeidimas

28 Bendrasis Teismas įvertino kiekvieną procedūros stadiją ir visą procedūrą. Jis taip pat pažymėjo, kad atsižvelgiant į tai, jog ginčijamas sprendimas iš esmės identiškas Sprendimui 91/298, teisė į gynybą nebuvo pažeista, nepaisant praėjusio laiko. Skundžiamo sprendimo 122 punkte jis, be kita ko, išdėstė, kad ieškovė aiškiai atsisakė kaip kompensacijos galimybės sumažinti baudą ir kad ji neprašė atlyginti žalos.

Antrasis ieškinio pagrindas, susijęs su esminių procedūrinių reikalavimų, būtinų priimant ginčijamą sprendimą ir patvirtinant jo autentiškumą, pažeidimu

29 Bendrasis Teismas atmetė pirmas dvi šio ieškinio pagrindo dalis, susijusias su kolegialumo principo ir teisinio saugumo principo pažeidimu. Dėl ieškovės teisės būti dar kartą išklausytai pažeidimo Bendrasis Teismas pažymėjo, kad ginčijamo sprendimo

tekstas iš esmės identiškas Sprendimo 91/298 tekstui, todėl Komisija neprivalėjo iš naujo išklausyti ieškovės (skundžiamo sprendimo 172 punktas). Be to, Bendrasis Teismas atmetė tą ieškinio pagrindo dalį, kuri buvo susijusi su tuo, jog nebuvo pakartotinai konsultuotasi su Konkurenciją ribojančios veiklos ir dominuojančios padėties patariamuoju komitetu, taip pat su neteisėta šio komiteto sudėtimi.

30 Bendrasis Teismas taip pat atmetė šio ieškinio pagrindo dalį, susijusią su nešališkumo, gero administravimo ir proporcingumo principų pažeidimu.

Trečiasis ieškinio pagrindas, susijęs su poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai nebuvimu

31 Ieškovė ginčijo tariamą jai inkriminuotą ekonominę strategiją. Vis dėlto, anot Bendrojo Teismo, ji neginčijo su CFK sudaryto susitarimo sąlygų (skundžiamo sprendimo 214 punktas). Skundžiamo sprendimo 215 punkte Bendrasis Teismas pažymėjo, kad toks garantijų susitarimas, susijęs su minimaliu metiniu pardavimo nacionalinėje rinkoje kiekiu tonomis, savaime gali prekybos srautus nukreipti kita linkme, nei jie paprastai būtų nukreipti, ir nebūtina įrodyti ekonominės strategijos buvimo.

Ketvirtasis ieškinio pagrindas, susijęs su teisės susipažinti su bylos dokumentais pažeidimu

32 Bendrasis Teismas išnagrinėjo, ar galimybės susipažinti su tam tikrais dokumentais per administracinę procedūrą nebuvimas sutrukdė ieškovei susipažinti su dokumentais,

kurie galėjo būti naudingi jos gynybai. Jis padarė neigiamą išvadą, pažymėjęs, kad su CFK sudarytas susitarimas parodo, jog valstybių narių tarpusavio prekyba buvo paveikta, ir kad su ekonomine strategija susijęs argumentas neturi jokio poveikio šiuo aspektu. Bendrasis Teismas išnagrinėjo ieškinio pagrindo dalį, susijusią su galimybės susipažinti su visa byla nebuvimu. Pabandęs nustatyti, kas buvo Komisijos pamestuose bylos segtuvuose, skundžiamo sprendimo 262 punkte Bendrasis Teismas patikino, kad *Solvay* inkriminuojamus veiksmus įrodo išlikusiuose segtuvuose esantys dokumentai ir kad „joks įrodymas neleidžia preziumuoti, kad trūkstamose bylos dalyse [ieškovė] galėjo rasti dokumentų, suteikiančių galimybę užginčyti Komisijos išvadas“.

Prašymą panaikinti arba sumažinti baudą pagrindžiantys argumentai

33 Ieškovė buvo pateikusi penkis ieškinio pagrindus, susijusius su klaidingu pažeidimo sunkumo įvertinimu, su klaidingu pažeidimo trukmės vertinimu, su Komisijos klaidingai nustatytomis sunkinančiomis aplinkybėmis, su lengvinančių aplinkybių buvimu ir su baudos neproporcingumu, be kita ko, atsižvelgiant į praėjusį laiką.

34 Skundžiamo sprendimo 303 punkte Bendrasis Teismas pažymėjo, kad Komisija neįrodė, jog nagrinėjamas pažeidimas truko iki 1990 m. pabaigos. Dėl to jis sumažino baudą 25 %.

35 Galiausiai Bendrasis Teismas nustatė 2,25 mln. eurų baudą. Jis nurodė ieškovei padengti tris ketvirtadalius savo ir tris ketvirtadalius Komisijos bylinėjimosi išlaidų, o Komisijai – ketvirtadalį savo bylinėjimosi išlaidų ir ketvirtadalį ieškovės bylinėjimosi išlaidų.

Dėl apeliacinio skundo

36 Apeliantė pateikia tris apeliacinio skundo pagrindus. Pirmasis apeliacinio skundo pagrindas susijęs su teise į sprendimo priėmimą per protingą terminą. Antrasis apeliacinio skundo pagrindas – su teisės į gynybą pažeidimu dėl to, kad, atsisakiusi suteikti apeliantei galimybę susipažinti su bylos dokumentais per administracinę procedūrą, Komisija pametė dalį bylos. Trečiasis apeliacinio skundo pagrindas susijęs su apeliantės teise būti išklausytai prieš Komisijai priimant ginčijamą sprendimą.

37 Pirmiausia reikia kartu išnagrinėti antrąjį ir trečiąjį apeliacinio skundo pagrindus, kurie abu susiję su teisės į gynybą pažeidimu.

Šalių argumentai

38 Pirmoje antrojo apeliacinio skundo pagrindo dalyje apeliantė kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad pareikalavęs, kad ji įrodytų, jog pamesti dokumentai galėjo būti naudingi jos gynybai, jis nustatė jai pareigą pateikti neįmanomą įrodymą, nes šių dokumentų nebuvo galima išnagrinėti.

39 Antroje šio apeliacinio skundo pagrindo dalyje apeliantė kaltina Bendrąjį Teismą nepaisius principo, jog pakanka nors ir nedidelės galimybės, kad šie dokumentai galėjo turėti įtakos ginčijamam sprendimui.

40 Trečioje šio apeliacinio skundo pagrindo dalyje apeliantė kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad jis neapsiribojo preliminariu bylos dokumentų tyrimu, kad patikrintų, ar trūkstami dokumentai galėjo turėti įtakos ginčijamam sprendimui, o iš karto priėmė sprendimą iš esmės. Anot apeliantės, Bendrasis Teismas iš pradžių nusprendė, kad

materialusis ieškinio pagrindas, kurį ieškovė buvo pateikusi savo ieškiniui dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo pagrįsti ir kuris susijęs su poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai nebuvimu, atmestinas, ir vėliau iš to padarė išvadą, kad ieškovei neatskleisti dokumentai negalėjo turėti jokios įtakos ginčijamam sprendimui.

41 Ketvirtoje to paties apeliacinio skundo pagrindo dalyje apeliantė kaltina Bendrąjį Teismą nusprendus, kad ji neįrodė, jog dingę dokumentai galėjo būti kaip nors naudingi jos gynybai, nes Bendrajame Teisme ji nepateikė ieškinio pagrindo dėl susitarimo su CFK nebuvimo, ką ji galėjo padaryti net neturėdama galimybės susipažinti su bylos dokumentais, nors ji buvo pateikusi šį gynybos pagrindą Komisijoje, o pamestų dokumentų turinio jau niekas negali nustatyti.

42 Penktoje antrojo apeliacinio skundo pagrindo dalyje apeliantė kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad jis paneigė bet kokį suinteresuotumą prarastais dokumentais, nes jis jau buvo atmetęs ieškovės pateiktą materialųjį ieškinio pagrindą, susijusį su poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai nebuvimu, nors Bendrasis Teismas nežinojo prarastų dokumentų turinio, todėl negalėjo atmesti galimybės, kad jie būtų leidę ieškovei pateikti papildomų argumentų, o galbūt ir visai naujų pagrindų, tiek materialiniu teisiniu požiūriu, tiek ir dėl baudos dydžio ar procedūros teisėtumo.

43 Pirmoje trečiojo apeliacinio skundo pagrindo dalyje apeliantė kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad, nepaisydamas minėto Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* egzistavimo, jis neatsakė į jos argumentą, jog ji turėjo būti išklausyta prieš priimant ginčijamą sprendimą, nes administracinėje procedūroje, nesuteikus galimybės susipažinti su bylos dokumentais iki šio sprendimo priėmimo, buvo padaryta pažeidimų, kurie turi poveikio jo paruošiamosioms priemonėms, ir, iki buvo priimtas ginčijamas sprendimas, šie pažeidimai buvo konstatuoti Pirmosios instancijos teismo minėtame 1995 m. birželio 29 d. Sprendime *Solvay prieš Komisiją* (T-30/91).

44 Antroje trečiojo apeliacinio skundo pagrindo dalyje apeliantė kaltina Bendrąjį Teismą atsisakius pripažinti, kad prieš priimdama ginčijamą sprendimą Komisija privalėjo išklausyti suinteresuotąją įmonę, nes viename Pirmosios instancijos teismo sprendime, nors ir priimtame kitokioje procedūroje, buvo konstatuotas trūkumas, turėjęs poveikio panaikinto sprendimo paruošiamosioms priemonėms. Šiuo klausimu apeliantė daro nuorodą į minėtą 1995 m. birželio 29 d. Sprendimą *Solvay prieš Komisiją* (T-30/91) ir pabrėžia, kad procedūroje šioje byloje buvo tokių pačių trūkumų kaip ir konstatuotieji byloje, kurioje buvo priimtas šis sprendimas. Anot jos, pagal EB 233 straipsnį Komisija privalėjo padaryti visas išvadas iš Pirmosios instancijos teismo priimto sprendimo. Nors Sprendimą 91/298 Pirmosios instancijos teismas panaikino dėl autentiškumo patvirtinimo nebuvimo, Komisija taip pat privalėjo atsižvelgti į minėtą 1995 m. birželio du 29 d. Sprendimą *Solvay prieš Komisiją* (T-30/91), kuriame buvo galutinai nustatytas kitas procedūrinis pažeidimas. Vadinasi, apeliantės nuomone, siekdama užtikrinti procedūros teisėtumą, Komisija turėjo ištaisyti šį Pirmosios instancijos teismo konstatuotą procedūrinį trūkumą, taigi, prieš priimdama ginčijamą sprendimą, suteikti jai galimybę susipažinti su bylos dokumentais ir leisti jai pateikti bet kokias rašytines bei žodines pastabas.

45 Komisija ginčija šių apeliantės pateiktų apeliacinio skundo pagrindų ir argumentų priimtinumą bei pagrįstumą.

Teisingumo Teismo vertinimas

46 Priešingai, nei tvirtina Komisija, su teisės susipažinti su bylos dokumentais pažeidimu susijusiu apeliacinio skundo pagrindu apeliantė kritikuoja ne Bendrojo Teismo atliktą faktinių aplinkybių vertinimą, o taisykles, kurias jis taikė nagrinėdamas dokumentų, kurių dalis buvo pamesta, naudingumo įrodinėjimo pareigą. Klausimas, ar vertindamas šių dokumentų naudingumą apeliantės gynybai Bendrasis Teismas taikė teisingą teisinį kriterijų, yra teisės klausimas, kuriam taikoma Teisingumo Teismo kontrolė nagrinėjant apeliacinį skundą (šiuo klausimu žr. 2007 m. sausio 25 d. Sprendimo

Sumitomo Metal Industries ir Nippon Steel prieš Komisiją, C-403/04 P ir C-405/04 P, Rink. p. I-729, 40 punktą ir 2008 m. liepos 10 d. Sprendimo *Bertelsmann ir Sony Corporation of America prieš Impala*, C-413/06 P, Rink. p. I-4951, 117 punktą).

47 Teisė į gynybą yra pagrindinė teisė, priklausanti bendriesiems teisės principams, kurių laikymąsi užtikrina Teisingumo Teismas (2004 m. sausio 7 d. Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink. p. I-123, 64 punktas).

48 Paisant teisės į gynybą Komisijoje vykstančioje procedūroje dėl baudos skyrimo įmonei už konkurencijos taisyklių pažeidimą, reikalaujama, kad įmonei, dėl kurios pradėtas tyrimas, per administracinę procedūrą būtų suteikta galimybė veiksmingai pareikšti savo nuomonę dėl Komisijos nurodytų faktų ir aplinkybių tikrumo bei tinkamumo, taip pat dėl teiginiui dėl pažeidimo buvimo pagrįsti Komisijos panaudotų dokumentų (minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 66 punktas). Šios teisės numatytos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio 2 dalies a ir b punktuose.

49 Kaip skundžiamo sprendimo 224 punkte teisingai pažymėjo Bendrasis Teismas, teisė susipažinti su bylos medžiaga reiškia, kad Komisija atitinkamai įmonei suteikia galimybę išnagrinėti visus tyrimo medžiagoje esančius dokumentus, kurie gali būti svarbūs jos gynybai. Tai taikytina ir kaltę patvirtinantiems, ir ją paneigiantiems dokumentams, išskyrus kitų įmonių verslo paslaptis, Komisijos vidaus dokumentus ir kitą konfidencialią informaciją (minėtų sprendimų *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* 315 punktas bei *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 68 punktas).

50 Teisės susipažinti su bylos dokumentais pažeidimas vykstant procedūrai iki sprendimo priėmimo iš principo gali lemti šio sprendimo panaikinimą, jeigu buvo pažeista teisė į gynybą (minėto Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* 317 punktas).

51 Tokiu atveju padarytas pažeidimas neištaisomas dėl paprasčiausios aplinkybės, kad galimybė susipažinti buvo suteikta vykstant teisminei procedūrai (minėto Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* 318 punktas). Kadangi nagrinėdamas bylą Bendrasis Teismas atlieka tik pateiktų pagrindų teisminę kontrolę, jo atliekamo nagrinėjimo tikslas ir poveikis nėra pakeisti išsamų bylos tyrimą, atliekamą per administracinę procedūrą. Be to, dėl pavėluoto susipažinimo su tam tikrais bylos medžiagos dokumentais ieškinį dėl Komisijos sprendimo pareiškusi įmonė negrįžta į padėtį, kurioje būtų buvusi, jei pateikdama Komisijai rašytines ir žodines pastabas būtų galėjusi remtis tais pačiais dokumentais (žr. minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 103 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

52 Kai galimybė susipažinti su bylos medžiaga ir ypač su kaltę paneigiančiais dokumentais užtikrinama vykstant teismo procesui, suinteresuotoji įmonė turi įrodyti ne tai, kad jeigu ji būtų turėjusi galimybę susipažinti su neatskleistais dokumentais, Komisijos sprendimas būtų buvęs kitoks, o tik tai, kad minėti dokumentai galėjo būti naudingi jos gynybai (2003 m. spalio 2 d. Sprendimo *Corus UK prieš Komisiją*, C-199/99 P, Rink. p. I-11177, 128 punktas; minėto Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* 318 punktas bei minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 131 punktas).

53 Nors Bendrasis Teismas teisingai priminė šiuos principus, skundžiamo sprendimo 263 punkte jis vis dėlto nusprendė, kad „net jei ieškovė negalėjo susipažinti su visais tyrimo bylos medžiagoje esančiais dokumentais, šiuo atveju ši aplinkybė neužkirto kelio tam, kad būtų užtikrinta jos gynyba, kiek ji susijusi su pranešime apie kaltinimus ir ginčijamame sprendime Komisijos pateiktais kaltinimais dėl esmės“.

54 Šiai išvadai padaryti Bendrasis Teismas iš pradžių išnagrinėjo Komisijos sprendime esančius kaltinimus ir jiems pagrįsti pateiktus materialius įrodymus. Toks metodas nėra kritikuotinas, nes atsižvelgiant būtent į šiuos elementus reikia vertinti kitų dokumentų naudingumą gynybai.

55 Vis dėlto savo išvadą Bendrasis Teismas, be kita ko, pagrindė skundžiamo sprendimo 262 punkte esančia išvada: „kadangi ieškinyje ieškovė nepateikė nė vieno argumento, kuriuo [būtų neigiamas ginčijamame] sprendime Komisijos minimo susitarimo egzistavimas, jokie įrodymai neleidžia preziumuoti, kad trūkstamose bylos dalyse ji galėjo rasti dokumentų, suteikiančių galimybę užginčyti Komisijos išvadas“.

56 Reikia priminti, kad, kaip išplaukia iš ginčijamo sprendimo 49 punkto, per administracinę procedūrą apeliantė ir CFK neigė susitarimo tarp jų egzistavimą. Apeliantė, be kita ko, teigė rėmusi CFK veiksmus vienašališkai tuo momentu, kai ketino perpirkti jos veiklą.

57 Be to, tuo momentu, kai ieškovė ruošė savo ieškinį, ji neturėjo prieigos prie CFK bylos, o tai galėtų paaiškinti, kodėl ieškinyje nebuvo neigiamas tokio susitarimo buvimas.

58 Bet kuriuo atveju teismo proceso šalies negalima kaltinti pateikus naujus pagrindus, kurių atsirado dėl procedūros eigos, kaip tai matyti iš Bendrojo Teismo procedūros reglamento 48 straipsnio 2 dalies.

59 Nagrinėjamu atveju apeliantė galėjo išreikšti savo poziciją dėl 1989 m. pateiktų dokumentų tik 2005 m. Vis dėlto tam tikrų bylos segtuvų praradimas ir jų turinio sąrašo nebuvimas neleido jai patikrinti, ar trūkstami dokumentai būtų galėję būti naudingi jos gynybai ir ar dėl to ji būtų galėjusi jais pasiremti.

60 Šio praradimo pasekmės teisei į gynybą dar svarbesnės, nes, anot Komisijos, trūkstamuose bylos segtuvuose veikiausiai buvo atsakymai į prašymus pateikti informaciją pagal Reglamento Nr. 17 Pirmojo reglamento, įgyvendinančio Sutarties [81] ir [82] straipsnius (OL 13, 1962, p. 204; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 1 t., p. 3), 11 straipsnį, taigi ir CFK atsakymai. Todėl neatmestina galimybė, kad apeliantė galėjo rasti šiuose bylos segtuvuose duomenų, patvirtinančių teiginį, kurį ji buvo suformulavusi per administracinę procedūrą.

61 Svarbu pabrėžti, kad nagrinėjamu atveju kalbama ne apie kelis trūkstamus dokumentus, kurių turinį buvo galima atkurti remiantis kitais šaltiniais, o apie ištisus segtuvus, kuriuose, jeigu šio sprendimo 60 punkte išdėstytos Komisijos prielaidos būtų teisingos, galėjo būti esminių Komisijoje vykusios procedūros dokumentų, kurie galėjo būti svarbūs apeliantės gynybai.

62 Tai reiškia, kad skundžiamo sprendimo 263 punkte nusprendęs, jog aplinkybė, kad apeliantė neturėjo galimybės susipažinti su visais tyrimo bylos medžiagoje esančiais dokumentais, nesutrukdė jai užsitikrinti gynybos, Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą dėl Komisijos padaryto teisės į gynybą pažeidimo ir dėl trūkstamų dokumentų turinio pasirėmė prielaida, kurios pats negalėjo patikrinti.

63 Dėl suinteresuotosios įmonės išklausymo prieš priimant ginčijamą sprendimą, kurį apeliantė mini trečiajame apeliacinio skundo pagrinde, reikia priminti, kad tai yra viena teisės į gynybą sudedamųjų dalių. Vis dėlto teisės į gynybą pažeidimas turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į specifines kiekvieno nagrinėjamo atvejo aplinkybes.

64 Skundžiamo sprendimo 165 punkte Bendrasis Teismas teisingai priminė, kad jeigu dėl procedūrinio trūkumo, susijusio tik su sprendimo galutinio priėmimo komisarų kolegijoje procedūromis, panaikinus sprendimą, kuriuo skiriamos sankcijos EB 81 straipsnio 1 dalį pažeidusioms įmonėms, Komisija priima naują iš esmės tokio paties turinio ir tais pačiais kaltinimais pagrįstą sprendimą, ji neprivalo iš naujo išklausyti suinteresuotųjų įmonių (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* 83–111 punktus).

65 Vis dėlto šiuo atveju išklausymo problema negali būti atsieta nuo galimybės susipažinti su bylos medžiaga. Nors ginčijamo sprendimo turinys buvo iš esmės identiškas pirmajam sprendimui ir šis sprendimas buvo paremtas tais pačiais kaltinimais kaip ir išdėstytieji pirmajame sprendime, kurį Pirmosios instancijos teismas panaikino dėl procedūrinio trūkumo paskutinėje procedūros stadijoje, t. y. dėl tinkamo autentiškumo patvirtinimo komisarų kolegijoje nebuvimo, šis pirmasis sprendimas vis tiek buvo su trūkumu, kuris atsirado daug anksčiau už paskutinįjį. Kaip matyti iš šio sprendimo 17 punkto, neginčijama, kad per administracinę procedūrą, kurioje buvo priimtas minėtas pirmasis sprendimas, Komisija nebuvo pateikusi apeliantei visų jos byloje esančių dokumentų ir pirmiausia kaltę paneigiančių dokumentų.

66 Kaip priminta šio sprendimo 17 punkte minėtuose 1995 m. birželio 29 d. sprendimuose *Solvay prieš Komisiją* (T-30/91) ir *ICI prieš Komisiją* (T-36/91), kalbėdamas apie šio sprendimo 12 punkte paminėtą Sprendimą 91/297, kuris susijęs su ginčijamu sprendimu ir dėl kurio buvo išsiųstas tas pats pranešimas apie kaltinimus, Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad šioje administracinėje buvo trūkumų dėl teisės į gynybą pažeidimo, nes Komisija nebuvo suteikusi suinteresuotajai įmonei

pakankamos galimybės susipažinti su bylos dokumentais ir, be kita ko, su tais iš jų, kurie galėjo būti naudingi jos gynybai. Todėl Pirmosios instancijos teismas panaikino šiuos sprendimus, be kita ko, priminęs, kad, viena vertus, galimybė susipažinti su bylos dokumentais konkurencijos bylose priklauso teisei į gynybą apsaugoti skirtoms procedūrinėms garantijoms ir, kita vertus, būtinybę sudaryti detalų byloje esančių dokumentų sąrašą, kad suinteresuotoji įmonė galėtų įvertinti reikalingumą prašyti leisti susipažinti su konkrečiais dokumentais, kurie gali būti naudingi jos gynybai (minėtų 1995 m. birželio 29 d. sprendimų *Solvay prieš Komisiją*, T-30/91, 59 ir 101 punktai bei *ICI prieš Komisiją*, T-36/91, 69 ir 111 punktai).

67 Nekreipdama dėmesio į šiuos argumentus ir nepaisydama Teisingumo Teismo praktikos, kurioje patvirtinta galimybės susipažinti su bylos dokumentais ir visų pirma su kaltę paneigiančiais dokumentais svarba (žr., be kita ko, 1999 m. liepos 8 d. Sprendimą *Hercules Chemicals prieš Komisiją*, C-51/92 P, Rink. p. I-4235), Komisija priėmė tokį patį sprendimą kaip tas, kuris buvo panaikintas dėl autentiško patvirtinimo nebuvimo, nepradėjusi naujos administracinės procedūros, per kurią, iš pradžių suteikusi galimybę apeliantei susipažinti su bylos dokumentais, būtų ją išklausiusi.

68 Tai reiškia, kad neatsižvelgęs į specifines bylos aplinkybes ir visų pirma pasirėmęs aplinkybe, kad pirmasis sprendimas buvo panaikintas dėl tinkamo autentiškumo patvirtinimo nebuvimo ir kad antrajame buvo išdėstyti tie patys kaltinimai, Bendrasis Teismas klaidingai nusprendė, jog nebuvo būtina išklausyti apeliantę. Taip jis padarė teisės klaidą nuspręsdamas, kad Komisija nepažeidė teisės į gynybą, nes nesurengė apeliantės klausymo prieš priimdama ginčijamą sprendimą.

69 Iš šių argumentų išplaukia, kad antrasis ir trečiasis apeliacinio skundo pagrindai pagrįsti ir skundžiamas sprendimas turi būti panaikintas, kadangi šiuo sprendimu Bendrasis Teismas nepanaikino ginčijamo sprendimo dėl teisės į gynybą pažeidimo.

70 Pripažinus antrojo ir trečiojo apeliacinio skundo pagrindų pagrįstumą, kuris lemia skundžiamo sprendimo panaikinimą, nėra reikalo nagrinėti pirmojo apeliacinio skundo pagrindo.

Dėl ieškinio, pateikto dėl ginčijamo sprendimo

71 Pagal Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnį, jei apeliacinis skundas pagrįstas, Teisingumo Teismas panaikina Bendrojo Teismo sprendimą. Šis teismas gali pats priimti galutinį sprendimą, jeigu toje bylos stadijoje tai galima daryti. Taip yra šiuo atveju.

72 Iš šio sprendimo 47–69 punktų matyti, kad apeliacinis skundas pagrįstas, taigi ginčijamas sprendimas naikintinas dėl teisės į gynybą pažeidimo.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

73 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 122 straipsnį, jeigu apeliacinis skundas pagrįstas ir pats Teisingumo Teismas priima galutinį sprendimą byloje, išlaidų klausimą sprendžia šis teismas. Pagal to paties reglamento 69 straipsnio 2 dalį, taikomą apeliacinėse bylose pagal šio reglamento 118 straipsnį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Komisija iš esmės pralaimėjo bylą, o apeliantė reikalavo priteisti bylinėjimosi išlaidas, Komisijai reikia nurodyti, be savo bylinėjimosi išlaidų, padengti visas tiek pirmojoje instancijoje, tiek nagrinėjant apeliacinį skundą apeliantės patirtas bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. **Panaikinti 2009 m. gruodžio 17 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *Solvay prieš Komisiją* (T-58/01).**

2. **Panaikinti 2000 m. gruodžio 13 d. Komisijos sprendimą 2003/5/EB dėl procedūros pagal EB sutarties 81 straipsnį (COMP/33.133 — B: Natrio karbonatas — *Solvay,* CFK).**

3. **Priteisti iš Europos Komisijos bylinėjimosi tiek pirmojoje, tiek apeliacinėje instancijoje išlaidas.**

Parašai.